

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У ВИВЧЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Возняк В.Є., Балабась І.В.

*Загальноосвітня школа I-III ступенів №2
Горішньоплавнівської міської ради Полтавської області*

Сьогодні одним із пріоритетних напрямів навчання природничих наук у сучасній школі є вдосконалення екологічної освіти й виховання, формування екологічної культури школярів.

Фундамент екологічної культури закладається в дитинстві, де першочергова роль належить сім'ї. Проте особливе місце у формуванні екологічного світогляду, культури, свідомості відводиться саме загальноосвітній школі. Це пов'язано з тим, що екологічна освіта і виховання тут реалізуються безперервно й послідовно, комплексно на між предметній основі.

Пріоритетом загальної середньої екологічної освіти й виховання є особистісна орієнтація, що передбачає створення таких умов, за яких природа стає особистісною цінністю для кожного школяра [1; 2].

Саме над цими завданнями працює методичне об'єднання вчителів географії, біології та хімії ЗОШ I-III ступенів №2 «Екологічні знання кожному учневі».

Важливу роль у екологічному вихованні учнів, дослідженні навколишнього середовища, пізнанні його законів і впливу людини на довкілля, відіграє робота зі школярами, яка проводиться безпосередньо в природі.

На сьогодні у ЗОШ №2 (директор Тетяна Григорівна Кириченко) використовується багато інноваційних підходів організації практичної діяльності учнів із охорони довкілля. Безпосередніми організаторами процесу екологічної просвіти учнів у навчальному закладі є вчитель географії Віталій Євстафійович Возняк та вчитель біології Інна Віталіївна Балабась. Ці педагоги постійно організовують екологічні експедиції, тематичні екскурсії, екологічний моніторинг.

Протягом двадцяти років у ЗОШ №2 успішно працює екологічний клуб «КОМЕК», пошуковий загін «Dum spiro, spero», природоохоронні гуртки «Зелений патруль» та «Сьорчинг». Зараз його членами є 60 школярів 5-9 класів. Про його активну, різноманітну, результативну діяльність свідчить те, що вони є учасниками всеукраїнських екологічних конкурсів та акцій. На конкретних прикладах керівники клубу знайомлять учнів з сучасними формами господарської діяльності.

У ході екологічних експедицій проведено інвентаризацію та паспортизацію колоній перебування рідкісних комах-запилювачів та біорізноманіття рослин. На основі зібраних матеріалів оформлено Червону книгу рослин та комах околиць міста Горішні Плавні та заказників: «Лісові озера», «Заплави Псла». Зібрано збірник фотографій рідкісних рослин та комах околиць міста. Спостереження за живими об'єктами та явищами пробуджують в учнів пізнавальні інтереси, розвивають мислення, сприяють оволодінню практичними вміннями природоохоронної діяльності.

Юні екологи школи беруть участь у екологічних олімпіадах, МАН, проводять шкільні конференції, семінари, виставки екологічних малюнків, виступи в ЗМІ, у Всеукраїнській школі-семінарі «Зелена енергетика». Проведено уроки екології на тему: «Вода і життя людей», «Народження краплі»; проведено виставку плакатів присвячених проблемі питної води. Підготовлено стенд до «Дня Води». Проведено операції: «SOS струмок», «До чистих джерел». Було проведено за даною темою бесіди, лекції, тематичної вечори, видані плакати, листівки, буклети, виступи у пресі, радіо.

Багато заходів проводиться під час тижня природничих наук. Він має міжпредметний характер, інтегруючи в собі знання учнів з біології, географії, хімії, фізики, історії, математики та інших предметів. Під час тижня організовуються різноманітні заходи: екологічні вечори, вікторини, ігри, акції, радіопередачі «Екологічна хвиля», виставки літератури на екологічну тематику, конкурси малюнків і плакатів «Моя Земля у майбутньому», конкурси творів, фотографій, кросвордів із теми «Екологічні проблеми міста», тематичних газет на екологічну тематику, екологічні тренінги, кінолекторій «Знай. Люби. Бережи», екскурсії до парку, музею.

Уся теоретична та практична робота спрямована на поліпшення стану довкілля, озеленення та благоустрій школи, очищення джерел, збереження природоохоронних територій, здійснення екологічного виховання; зокрема, формування у юних громадян таких якостей, як почуття соціальної відповідальності, небайдужості, прагнення до активних дій з порядкування і оздоровлення довкілля. На території ЗОШ №2 вже висаджено: 6 туй, 10 блакитних ялинок, 10 сосен звичайних, а восени висадили 500 тюльпанів, 500 нарцисів, 100 кущів хризантем. Озеленення планується продовжитись і надалі.

За останні два роки 450 учнів стали учасниками у міжнародному інтерактивному конкурсі «Колосок» та отримали 290 – «Золотих колосків», 160 – «Срібних колоска» у різних номінаціях.

Велику увагу приділяємо сортуванню сміття. Під час тижня боротьби з побутовими відходами були організовані й проведені:

екологічний тренінг «Побутові відходи», конкурс графіті «Сміття – ресурс, що лежить не на своєму місці», конкурс виробів і колажів «Друге життя побутовим відходам», екскурсія на підприємство «Горішньоплавнівський водоканал», впорядкована пришкільна територія від побутового сміття, проведена екологічна гра «Ключ від парку», конкурс екологічних заборонних і попереджувальних знаків.

Також проводиться тиждень зустрічі птахів учнями 1-4 класів (конкурс домівок для птахів, конкурс «Пташине свято», конкурс малюнків про птахів, екологічний десант, де учні займалися фотополюванням.

Походи та екскурсії фізично й морально загартовують учнів, привчають їх переборювати труднощі, зміцнюють почуття колективізму і дружби, а також оздоровлюють дітей, формують екологічну культуру, розвивають свідоме ставлення до довкілля. Після кожного трудового зусилля діти наочно бачать наслідки своєї праці, втіленої в зелених насадженнях, скверах, упорядкованих вулицях. Виховне значення має не тільки результат праці, а й сам трудовий процес, що викликає моральне задоволення, радість творчості [3; 4].

Одним із головних завдань екологічної освіти є сформування системи знань, умінь і навичок, які забезпечать громадську відповідальність за стан навколишнього середовища, готовність покращувати шляхи прийняття необхідних екологічно грамотних рішень на основі нового стилю мислення і життя в злагоді з природою.

Отже, без екологічних знань немислиме викладання багатьох навчальних дисциплін. Не можна, щоб учень вивчав природу, географію і історію рідної країни лише сидячи в кабінеті за підручниками. За шкільним подвір'ям простягаються вулиці рідного міста, фабрики, поля, ліс, річки – невід'ємна частина Батьківщини. Таким чином, досвід уведення екологічної діяльності учнів у навчальний процес дозволяє зробити висновок, що робота з природничим матеріалом створює базові умови для розвитку ключових компетенцій учнів: вона орієнтована на формування свідомого ставлення учнів до природи та її багатства, створює ситуацію співробітництва, стимулює вміння слухати і висловлювати свою точку зору, самостійно планувати свою діяльність і досягати результатів [5].

Список використаних джерел:

1. Біологія і екологія. Інтегрований курс «Природознавство». 6-11 класи: навчальні програми, методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу в 2018-2019 навчальному році / Укладач С. С. Фіцайло. Харків: Вид-во «Ранок», 2018. 288 с.

2. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. К.: Шк. світ, 2001. С. 2.
3. Киян Т. Г. Проектна й дослідна діяльність у позакласній роботі з біології. *Біологія*. 2011. №2. С.17–20.
4. Кононенко Ж. В. Сучасні освітні технології. Х.: Основа, 2016. №15-16. С. 4–30.
5. Коршевнюк Т. Наскрізні змістові лінії в курсі біології основної школи «Громадянська відповідальність». *Біологія і хімія в рідній школі*. 2018. №3. С.9.